

מספר הקורס: 4040285

שם הקורס בעברית: סוגיות במחשבה מדינית בת-זמננו

שם הקורס באנגלית: Issues in Contemporary Political Thought

שנה"ל: תשפ"ג

שם המרצה: ד"ר אסף מלאך

שם תכנית הלימודים: התוכנית ללימודים הומניסטיים

סיווג הקורס: שו"ס

משך והיקף הקורס: סמס' ב', 2 ש"ס

נקודות זכות אקדמיות: 2 נ"ז

דרישות קדם: מחשבת המערב III: מבוא למחשבה מדינית (עבור הסטודנטים בתוכנית ללימודי המזה"ת והאסלאם); תולדות המחשבה המדינית(עבור הסטודנטים בתוכנית הבינתחומית לפילוסופיה ולהגות יהודית)

מועד שעות הקבלה: יום ד', 14.30-15.30

פרטי קשר של המרצה: malachas1@gmail.com

תיאור הקורס:

הקורס מחולק לשלוש חטיבות העוסקות בשלושה נושאים מרכזיים במחשבה המדינית בת-זמננו: דיונים על שוויון וצדק חלוקתי אחר ג'ון רולס, לאומיות ורפובליקניזם ויחסם זה לזה, ופרקטיקות של צדק גלובלי אל מול פעולה מתוך אינטרס מדינתי.

בחטיבה הראשונהנסקור את משנתו המשפיעה של ג'ון רולס וכמה מן התגובות הבולטות והמשפיעות לתפיסת הצדק החלוקתי המשתקף בה. (רולס, נוזיק, סן ונוסבאום, אפליה מתקנת - 4 שיעורים).

בחטיבה השניה נבחן שתי גישות מרכזיות בנות זמננו המדגישות את המימדים הקולקטיביסטיים בחיי החברה –לאומיות רפובליקניזםוקומיוניטריזם– ונבחן את מערכת הגומלין האפשריות בין אסכולות תאורטיות אלו. (4 שיעורים)

בחטיבה השלישית יוצגו גישות שונות לשאלת הצדק הגלובלי, ויחסן להבנות הקלאסיות של המדינה ולאינטרס המדינתי העומד במתח עם צדק גלובלי. (4 שיעורים).

בכל חטיבה נקדיש זמן לתיאור ההקשר הבינלאומי שממנו צומחות השאלות התאורטיות, נתאר את הגישות התאורטיות המרכזיות לנושא, ונתרגל גיבוש של עמדה אישית בשאלות מורכבות דרך הדמייה של מקרי-בוחרן רלוונטיים ואקטואליים. השיעורים יתבססו על קריאה מקדימה של טקסטים ועל תרגילים קצרים של ניסוח עמדה קונקרטית בשאלות של מדיניות ציבורית. הקורס מבוסס על היכרות בסיסית עם תולדות המחשבה המדינית בעת החדשה.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס להקנות לסטודנטים ידע מתקדם וכלי ניתוח של סוגיות מרכזיות במחשבה המדינית בת זמננו. הקורס יציג את ההיבטים השונים של הסוגיות הנידונות – הבינלאומי והישראלי, העמדות התאורטיות השונות, היכרות עם "רמות ניתוח" ונקודות מבט מגוונות על אותה סוגיה. עם סיום הקורס יכירו הסטודנטים את העמדות הבולטות בסוגיות הנידונות, וירכשו כלים ונסיון לגיבוש עמדה אישית מתוך דיון מושכל בעמדות אלו.

חובות הקורס והרכב הציון בקורס:

- עבודת סיום: 100%
- עבודה בהיקף של 7-8 עמודים המסכמת את אחת החטיבות שנלמדו בקורס תוך ניתוח של מקרה קונקרטי רלוונטי ותוך הצגה של עמדה אישית מנומקת בנושא
- לא יינתן ציון עבור ההשתתפות בקורס
- **ציון עובר בקורס: 60**
- יש לקרוא את קריאת החובה לקראת כל שיעור.

פירוט השיעורים (מפגשים) וקריאת החובה בכל שיעור:

חטיבה 1 – צדק חלוקתי

שיעור מס' 1: צדק חלוקתי במשנתו של ג'ון רולס
קריאת חובה:

יוסי דהאן, תיאוריות של צדק חברתי, האוניברסיטה הפתוחה, רעננה, 2014, פרק ב', עמ' 29-47.
קריאה מומלצת:

ג'ון רולס, צדק כהוגנות – הצגה מחודשת, ידיעות אחרונות, ת"א, 2010, עמ' 69-121.

שיעור מס' 2: רוברט נוזיק ותורת הזכאות

קריאת חובה:

דהאן, תיאוריות של צדק חברתי, פרק ג', עמ' 48-64.

קריאה מומלצת:

Robert Nozick, Anarchy State and Utopia, Basic Books, NY, 1974, Ch. 7: Distributive Justice, pp. 149-164.

שיעור מס' 3: גישת היכולות של אמרטיה סן ומרתה נוסבאום

קריאת חובה:

דהאן, תיאוריות של צדק חברתי, פרק ה', עמ' 77-91.

קריאה מומלצת:

Robeyns, Ingrid. "The capability approach: a theoretical survey." Journal of human development 6.1 (2005): 93-117.

שיעור מס' 4: אפליה והעדפה מתקנת

קריאת חובה:

ענת מאור, "היעדים והאמצעים של מדיניות ההעדפה המתקנת", בתוך: ענת מאור(עורכת), העדפה מתקנת והבטחת ייצוג בישראל, אוני' ת"א, ת"א 2004, עמ' 15-32.

קריאה מומלצת:

רות בן ישראל, "העדפה מתקנת בראי השוויון והצדק", בתוך: ענת מאור(עורכת), "העדפה מתקנת והבטחת ייצוג בישראל", אוני' ת"א, ת"א 2004, עמ' 33-50.

חטיבה 2 – לאומיות ורפובליקניזם

שיעור מס' 5: רפובליקניזם כביקורת הליברליזם

קריאת חובה:

מנחם מאוטנר, "משבר הרפובליקניות בישראל", משפט ואדם - משפט ועסקים יד', תשע"ב, עמ' 559-594 (מיקוד – עמ' 560-569, 578-593).

קריאה מומלצת:

Eric Nelson, Republican Visions, in: John S. Dryzek and others (Eds.), The Oxford Handbook of Political Theory, Oxford University Press, New York, 2006, pp. 193-210.

שיעור מס' 6: רפובליקניזם ולאומיות

קריאת חובה:

אסף מלאך, "רפובליקניזם לאומי: מעבר לטוב המשותף", השילוח 28, פברואר 2022, עמ' 85-113.

קריאה מומלצת:

Charles Taylor, "Cross Purposes: The Liberal–Communitarian Debate," Taylor, Philosophical Arguments, Cambridge, MA: Harvard University Press, 1995.

שיעור מס' 7: רפובליקניזם ושוויון

קריאת חובה:

Philip Pettit, Republicanism: A Theory of Freedom and Government. Oxford: Oxford University Press, 1997, pp. 51-78.

קריאה מומלצת:

Charles Larmore, "A Critique of Philip Pettit's Republicanism," Philosophical Issues, 11 (2001), pp. 229–243.

שיעור מס' 8: הזכות להגדרה עצמית לאומית והסדר הבינלאומי

קריאת חובה:

אסף מלאך, "שני קריטריונים לשאלת זכויותיה של תנועה לאומית ובחינתם במקרה של הלאומיות הפלסטינית", בתוך: מרים ביליג (עורכת), מחקרי יהודה ושומרון, קובץ כ', 2011, עמ' 287-302.

קריאה מומלצת:

W. Danspeckgruber, ed, The Self-Determination of Peoples, Boulder: L. Rienner Publishers, 2002.

חטיבה 3 – צדק גלובלי ואינטרס מדינתי

שיעור מס' 9: צדק גלובלי – דיון ראשוני והטיעון האמנתי

קריאת חובה:

ג'ון רולס, חוק העמים, רסלינג, ת"א, 2010, עמ' 45-90.

קריאה מומלצת:

דוד הד, "צדק וסולידריות: טיעון אמנתי נגד צדק גלובלי", בתוך: ידידיה צ' שטרן (עורך), צדק שלי צדק שלך – צדק בין תרבויות, מרכז זלמן שזר והמכון הישראלי לדמוקרטיה, ירושלים, תש"ע, עמ' 423-446.

שיעור מס' 10: הגישה הריאליסטית מול הגישה הקוסמופוליטית

קריאת חובה:

Peter Singer, "Famine Affluence and Morality", *Philosophy and Public Affairs*,
Vol. 1, no. 3, 1972, pp. 229-243.

קריאה מומלצת:

האנס י' מורגנטאון, פוליטיקה בין האומות – המאבק לשלטון ולשלום, יחדיו, ת"א, 1968, עמ' 295-328.

שיעור מס' 11: מקרה מבחן: סיוע חוץ וסיוע הומניטרי

קריאת חובה:

שראלינברגר, סיוע חוץ וסיוע הומניטרי – מתוך סדרת מחקרים בנושא עקרונות מנחים למדיניות חוץ מוסרית בהקשר הישראלי, המכללה למדינאות, ירושלים תשע"ה, עמ' 23-44.

קריאה מומלצת:

לינדה פולמן, תעשיית החמלה: מאחורי הקלעים של הסיוע ההומניטרי, שלם, ירושלים, 2012.

Chandler D. and Heins V., *Rethinking Ethical Foreign Policy, Pitfalls, possibilities and paradoxes*, Routledge, 2007.

שיעור מס' 12: מקרה מבחן: סחר נשק

קריאת חובה:

יעקב ליפשיץ, התפקיד האסטרטגי והכלכלי של תעשיות הביטחון בישראל, אוניברסיטת בר-אילן, מרכז בס"א – עיונים בביטחון המזה"ת 92, 2011, עמ' 1-13.

קריאה מומלצת:

אהרון קליימן, חרב פיפיות: היצוא הביטחוני של ישראל ושוק הנשק העולמי, עם עובד, ת"א, 1992.

שיעור מס' 13: מבט מסכם

קריאה מומלצת:

דפנה שרפמן, "רחוק מן העין, רחוק מהלב: ישראל וזכויות האדם", בתוך: דפנה שרפמן (עורכת), אור לגויים? מדיניות החוץ של ישראל וזכויות אדם, הקיבוץ המאוחד, ת"א, 1999.